

Kapitalizme Yönelik Eleştiriler: Bilimsel Sosyalizm

- Sosyalizm Tanımları: Sosyalizmin bir çok farklı çeşidi bulunmaktadır. Örneğin ütopyacı sosyalizm ile bilimsel sosyalizm veya demokratik sosyalizm ile İngiliz sosyalizmi arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Dolayısıyla birçok farklı sosyalizm tanımı yapılabilir.
 - Sosyalizm tanımlarında görüldüğü gibi ortak bir tanım yapılması güç olsa da, bu tanımların ortak özelliği şunlardır:
 - Üretim araçlarının özel mülkiyete konu olmamaları, kamuya mal edilmiş olmaları,
 - Gelir dağılımında ve refahta devlet müdahalesi yoluyla eşitliğe ulaşılması
- Örneğin Schumpeter'e göre sosyalizm ya da sosyalist toplum, üretim malları ve bizzat üretim üzerinde merkezi bir makamın, otoritenin denetiminin bulunduğu bir modeli ya da toplumun ekonomik işlerinin özel kesime değil, kamuya ait olmasını yansıtır.

- İngiliz İşçi Partisi'nden Lord Attlee'a göre sosyalizm, sosyal adalet ilkelerinin toplumun ekonomik örgütlenmesine uyarlanmasıdır. Bu tanımda esas olan üretim mallarının mülkiyeti değil, sosyal adaletin ekonomik yaşantıda sağlanmasıdır. Bu düşünceye göre sosyalizm mülkiyet hakkından çok sosyal eşitlik sorunudur.
- Arthur Lewis'e (1915 – 1991) göre sosyalizm, aslında eşitlik demektir.
- Ansiklopedik tanımında ise sosyalizm, «demokratik merkezi bir makam aracılığı ile daha iyi bir gelir dağılımı ve daha iyi bir üretim sağlamak amacıyla olan politika veya kuram» şeklinde tanımlanmaktadır.
- Marks ise (1818 – 1893) sosyalizmi, üretim, dağıtım ve değişim araçlarının kamusallaştırılması olarak tanımlamıştır.
- Bu tanımlardan elde edilecek yorum, sosyalizmin üretim araçlarının mülkiyeti yönündeki tanımlar doğrultusundaki bilimsel yanı, mülkiyetin kimde olduğuna değil de gelir dağılımı, adalet ve eşitliğe vurgu yapan pragmatik veya revizyoncu sosyalist kuramlardır.

• **Bilimsel Sosyalizm: Karl Marks**

Düşüncelerine ister katılalım, ister katılmayalım; Karl Marks, 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, yaşadığımız döneme kadar düşünsel anlamda tüm toplumların yaşantılarına olumlu ya da olumsuz anlamda en fazla etkide bulunan filozof, tarihçi, iktisatçı ve sosyologdur. Başka hiçbir düşünür, kendisinden sonra gelen çağın düşünsel yaşantısına Marks kadar etki etmemiştir. En ünlü eserleri:

- Kapital
- Değer Kuramı
- Felsefenin Sefaleti
- Alman ideolojisi

Bu eserlerde Marks, özgün bir felsefe ve yöntem oluşturmuş, teori ve düşüncelerini belirli bir sistematik çerçevesinde ortaya koymuştur.

1)Marksist Felsefe ve Yöntem: Marks'ın ekonomik, sosyal ve siyasal düşüncelerinden önce Marksizm'in dayandığı temel felsefeyi ve Marksist yöntemi belirlemekte yarar vardır.

- Marks, her düşünür gibi felsefeye ilgi duymuştur. Hegel'ci bir düşünür olan Marks, Hegel'i eleştirmektedir. Hegel'in diyalektik yöntemini benimsemiştir.
- Hegel, dünyadaki her şeyin bir gelişme durumunda olduğunu, değiştiğini, hareket halinde olduğunu ileri sürmüştür.
- Ancak bu değişim, Hegel'e göre kendiliğinden değil, dışsal etkiler ile olmaktadır. Düşünce ile varlığın özdeşliğinden kaynakla Hegel, düşüncelerde bir tez-antitez-sentez yolu ile bir hareket süreci olduğunu ileri sürmüştür. Başka bir deyişle düşünceler arasındaki çatışma, uyumsuzluk gelişmenin nedenidir.
- Marks, bu düşünce sistemine başka bir anlam yüklemiş, bu düşünce sistemini değiştirmiştir.
- Hegel, düşünceler arası bir çatışma ile diyalektiği kurmuş, Marks ise çatışmayı yaşanan topluma uyarlamıştır. Marks'a göre tarih, toplumsal çatışmaların, sınıf savaşımalarının ürünüdür.

2) Tarihin Ekonomik Yorumu: Marks, tarihin ekonomik yorumunda olayların neden ve kökenlerini araştırıp onları yorumlamakta diğer tarihçi ve iktisatçılardan ayrı hareket etmiştir.

- Marx, tarihin ekonomik yorumu ya da tarihsel maddecilik düşüncesi içerisinde bütün toplumsal ve insana özgü olayları ekonomik temellere dayandırmış ve her çağın üretim tekniğinin, o çağın toplumsal ve siyasal kurumlarına biçim verdiğini söylemiştir.

- Marks'a göre tüm çağlardaki ekonomik değişim, siyasal değişimden önce gelmiş ve onu değiştirmiştir.

1) <u>Köleci toplum ve kurumları</u> - <u>Köleci Top. yapısının bozulması</u>	<u>Feodalizm</u>
TEZ	Sentez
ANTİ – TEZ	
2) <u>Feodalizm</u>	<u>Kapitalizm</u>
TEZ	Sentez
ANTİ – TEZ	
3) <u>Kapitalizm</u>	<u>Komünizm</u>
TEZ	Sentez
ANTİ – TEZ	

- Marks'a göre alt yapı olan üretim ve paylaşım sistemi, hukuk, ahlak, siyaset gibi üst yapı kurumlarını değiştirmektedir.
- Marks'ın toplumsal değişimin temelinde ekonomik etmenlerin bulunduğunu ileri süren görüşleri birçok tartışmaya yol açmıştır.

3) Ücret Kuramı: Marks'ın ücret kuramı, değer kuramının genişletilmiş biçimidir. Marks'a göre ücret, emeğe değil fakat emek gücüne ödenmekte olan fiyattır. Buradaki emek gücü kavramı, insan varlığı içerisindeki tüm düşünsel ve bedensel güçtür.

Emek gücü, emek piyasasına giren bir eşya olup, emekçi tarafından satılır, işveren tarafından satın alınır. Marks'a göre her malın değeri, içerisindeki emek zamanı ile belirlenir.

Üretim sonucunda yaratılan tüm değerin tümüyle işçiye ücret olarak ödenmesi gerekmektedir. Ancak kapitalist sistemde bu mümkün olamamaktadır. İşçi emeğinin karşılığını tam anlamıyla alamaz, işçiye asgari geçim düzeyinde ücret ödenir.

- Marks'a göre ücretlerin asgari düzeyde oluşmasının başlıca nedeni rekabettir. Bütün ekonomik yasalar göstermektedir ki, rekabet bütün malların fiyatını maliyet düzeyine indirmektedir.
- Böylece en az geçim ücreti de emeğin doğal fiyatıdır. Tüm serveti meydana getiren emek olmakla birlikte, işçilere sadece asgari düzeyde geçinmelerine yetecek kadar ücret ödenmekte, kalan kısmına kar olarak işveren tarafından el konulmaktadır.
- Marks'a göre ücretlerin düşük tutulmasının bir diğer nedeni de kapitalist sistemde yaratılan işsizler yedek ordusudur.
- Kapitalist düzen, bir bölüm işgücünü, iş piyasalarında işsiz olarak tutmaktadır.
- Bu işsizlerin kendi aralarında rekabeti, iş sahibi olanlar üzerinde bir baskı yaratarak ücretleri aşağıda tutar.
- İşçiler ücret artırımları için işverene talepte bulunamazlar zira piyasada her zaman en düşük ücretle çalışacak birçok işsiz mevcuttur.

4) Artı Değer Kuramı:

- Artı değer kuramı, Marks'ın emek değer teorisi bünyesinde ortaya koyduğu, ücret kuramı ile oldukça ilintili bir diğer kuramdır.
- Marks'a göre kapitalist, işçiye ürettiği ürünün değeri kadar ücret ödemez. İşçiye ödediği ücret, işçinin ürettiği ürünün değerinden daha azdır.
- Marks bu noktada iki kavram ortaya atmaktadır. Emegın kullanım değeri, emegın değişim değeri.
- Emegın kullanım değeri: İşçinin, çalışma saatleri boyunca gerçekleştirdiği üretimin toplam değeridir.
- Emegın değişim değeri ise, kapitalist piyasada bir mal statüsünde olan emegın, kiralanma bedeli, yani ücretine eşittir.
- Bu durumda Marks'a göre emegın kullanım değeri ile emegın değişim değeri arasındaki farka artı değer olarak kapitalist tarafından el konulur.
- Marks, kapitalist sistemdeki emek sömürsünü ve karın temelini artı değer kuramıyla ifade etmiştir.

- Örnek: Bir işçi saati 5 liradan günde 9 saat çalışıyor olsun. Bu işçinin günlük ücreti 45 lira olacaktır. Bu işçi saatte 10 adet simit üretmektedir. Bu işçi günde 90 adet simit üretecektir. Simitin piyasa fiyatının 1 TL olduğu düşünülürse, işçi günde 90 lira değerinde simit üretecektir. İşçi üretim zamanı içerisinde 5. saatin sonunda yaklaşık olarak kendi ücretine denk bir üretimi gerçekleştirmiş olacaktır. Bu süreden sonra işçinin ürettiği her ürüne, artı değer olarak kapitalist tarafından el konulmaktadır.

